

ՀՀ ֆինանսների նախարարություն

Հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողով

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ 14/4

2 սեպտեմբերի 2014 թ.

Քննարկվեց ՀՀ-ում Եհովայի վկաներ քրիստոնեական կրոնական կազմակերպության 07.08.2014 թ-ի դիմում-բողոքը:

ՀՀ-ում Եհովայի վկաներ քրիստոնեական կրոնական կազմակերպության դիմում-բողոքում բերված փաստարկները.

Ս.թ. մարտի 3-ին ՀՀ-ում Եհովայի վկաների քրիստոնեական կրոնական կազմակերպության կողմից (այսուհետ՝ Բողոքաբեր) դիմում է ներկայացվել ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի (այժմ ՀՀ ֆինանսների նախարարության) տեղեկատվական տեխնոլոգիաների վարչության պետին, որով խնդրվել է տրամադրել TWM ավտոմատ համակարգի միջոցով ինքնուրույն հայտարարագիր ներկայացնելու համար անհրաժեշտ օգտագործողի անուն ու մուտքի ծածկագիր՝ հիմնված ՀՀ մաքսային օրենսգրքի 2-րդ հոդվածի «ժա» և «ժ» կետերի, ինչպես նաև նույն օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի վրա: Դիմումին կից նաև ներկայացվել է ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից 29.11.2013 թ-ի թիվ ՎԴ/0990/05/11 վարչական գործով կայացված որոշման պատճենը, որով սահմանվել է նախադեպ առանց մաքսային ձևակերպումների մասնագետի որակավորում ունենալը հաստատող ապացույցի, ինքնուրույն հայտարարագիր ներկայացնելու անձի իրավունքի առնչությամբ: Ի պատասխան ներկայացված դիմումի, 26.03.2014 թ-ի թիվ 11-5/3391-14 գրությամբ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի իրավաբանական վարչության պետի կողմից տրվել է պատասխան, համաձայն որի «դիմումում բարձրացված հարցին հնարավոր կլինի անդրադառնալ ՀՀ վարչական դատարանի թիվ ՎԴ/0990/05/11 վարչական գործով վճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո»: Քանի որ Բողոքաբերի կողմից ներկայացված դիմումի տարընկալում էր տեղի ունեցել Բողոքաբերը ստիպված էր 19.05.2014 թ-ի դիմումով կրկին ներկայացնել իր խնդրանքը, նշելով, որ վերջինս խնդրում է տրամադրել TWM համակարգ մուտք գործելու համար օգտագործողի նոր անուն և մուտքի ծածկագիր, այլ ոչ թե ակտիվացնել թիվ ՎԴ/0990/05/11 վարչական գործով վիճարկված օգտագործողի անունն ու մուտքի ծածկագիրը: ՀՀ ֆինանսների նախարարության 10.06.2014 թ-ի թիվ 11-5/6987-14 գրությամբ իրավաբանական վարչության պետը նշել է, որ դիմումին արդեն իսկ տրվել է պատասխան 26.03.2014 թ-ի թիվ 11-5/3391-14 գրությամբ:

Բողոքաբերը գտնում է, որ կայացված վարչական ակտերով տեղի է ունեցել օրենքի մի շարք դրույթների կոպիտ խախտում, որի արդյունքում Բողոքաբերը մինչ օրս զրկված է առանց մաքսային ձևակերպումների մասնագետի ծառայություններից օգտվելու ինքնուրույն կամ լիազորված անձի միջոցով սեփական բեռների հայտարարագրումն իրականացնելու իր իրավունքից, և սա այն պարագայում, երբ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից 29.11.2014 թ-ի թիվ ՎԴ/0990/05/11 վարչական գործով կայացված որոշմամբ արդեն իսկ Բողոքաբերի կողմից խնդրարկված իրավունքի տրամադրման վերաբերյալ նախադեպ է սահմանված: Ուստի, առաջնորդվելով «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 69-րդ հոդվածով և 70-րդ հոդվածի 2-րդ մասի բ) ենթակետով, ինչպես նաև 71-րդ հոդվածի 1-ին մասի ա) ենթակետով ներկայացվում է սույն բողոքը, բերված վերադատության կարգով, հետևյալ իրավական հիմնավորմամբ.

1. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի (այսուհետ՝ վճռաբեկ դատարան) կողմից թիվ ՎԴ/0990/05/11 վարչական գործով 29.11.2013 թ-ին կայացված որոշման պատճենառաբանական մատում վճռաբեկ դատարանը ներկայացված բողոքը վճռաբեկության կարգով վերանայման ենթարկելու հարցի պատճենառաբանման հիմքում է դրել այն հանգամանքը, որ օրենքի միատեսակ կիրառումն

ապահովելու, ինչպես նաև միասնական դատական պրակտիկա ձևավորելու համար անհրաժեշտ է պարզաբանել, թե արդյոք առանց մաքսային միջնորդի ծառայությունից օգտվելու ապրանքների հայտարարագրում կատարելու դեպքում ապրանքներ տեղափոխող անձը կամ նրա կողմից լիազորված անձը պարտավոր է ներկայացնել մաքսային մասնագետի որակավորումը հաստատող փաստաթուղթ, թե ոչ: Վերլուծելով վեճին առնչվող իրավանորմերը Վճռաբեկ դատարանը սահմանել է. «ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ ոչ ոք չի կարող կրել պարտականություններ, որոնք սահմանված չեն օրենքով: Սահմանադրական այս սկզբունք-նորմն իր արտացոլումն է գտել ՀՀ Սահմանադրության 83.5-րդ հոդվածում, որի համաձայն ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց պարտականությունները կարող են սահմանվել բացառապես օրենքով: Այս սահմանադրական դրույթը բացառում է գործադիր իշխանության մարմինների կողմից ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց համար պարտականություններ սահմանելու իրավազորությունը: Սահմանադրական այս նորմին համահունչ «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 4.1-րդ մասը սահմանում է, որ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց՝ օրենքով նախատեսված իրավունքների կամ պարտականությունների իրականացումը կանոնակարգող կանոններ, կարգեր կամ տեխնիկական նորմեր օրենքով ուղղակիորեն նախատեսված դեպքերում և սահմաններում կարող են նախատեսվել իրավական այլ ակտերով, որոնք չեն կարող պարունակել իրավունքների նոր սահմանափակումներ կամ պարտականություններ:

... այն դեպքում, երբ հայտարարագրումը իրականացնում է ապրանքներ տեղափոխող անձն անձամբ կամ լիազորված անձի միջոցով, ՀՀ մաքսային օրենսգիրքը չի բովանդակում որևէ դրույթ, որը հայտարարագրումը կատարող տեղափոխող անձի համար սահմանի մասնագետի որակավորում ունենալու պարտականություն կամ հայտարարագրումը մասնագետի որակավորում ունեցող անձին լիազորելու պարտականություն»:

... այն դեպքում, երբ հայտարարագրումը կատարում է ապրանքներ տեղափոխող անձն իր կողմից լիազորված անձի միջոցով, նկատի ունենալով, որ ՀՀ մաքսային օրենսգիրքն այդ դեպքերում ապրանքներ տեղափոխող անձի համար չի սահմանում մասնագետի որակավորում ունեցող անձին լիազորելու պարտականություն, հայտարարատուի լիազորությունը հաստատող փաստաթուղթ է հանդիսանում լիազորագիրը կամ նման այլ փաստաթուղթ»:

ՀՀ Սահմանադրության 92-րդ հոդվածով սահմանվում է վճռաբեկ դատարանի բացառիկ իրավասությունը ապահովել օրենքի միատեսակ կիրառությունը սահմանադրական նորմ, որը կոչված է ապահովելու որոշակի տեսակի վեճերի համար կանոնների նույն կիրառումը, որպեսզի նույնանման որոշիչ փաստեր ունեցող վեճերի դեպքում ստացվի միևնույն արդյունքը:

Բողոքարկվող վարչական ակտերը կայացնելիս, ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը պարտավոր էր կիրառել վճռաբեկ դատարանի կողմից սահմանված նախադեպը, ինչը սակայն չի արել, որի արդյունքում խախտվել են ՀՀ Սահմանադրության 5-րդ հոդվածի երկրորդ մասի և «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջները: Բողոքաբերը գտնում է, որ սույն բողոքի շրջանակներում վիճարկվող վարչական ակտերի կայացման արդյունքում խախտվել են նաև Բողոքաբերի ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի 2-րդ մասով և 83.5-րդ հոդվածով երաշխավորված իրավունքները, ինչպես նաև «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 57-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված դրույթը:

Հակառակ վերոնշյալ դրույթով սահմանված իմպերատիվ նորմին վիճարկվող վարչական ակտերը չեն պարունակում և ոչ մի իրավական հիմք Բողոքաբերի դիմումների մերժումը պատճառաբանելու համար: Միայն այս փաստն ինքնին բավարար է կայացված որոշումներն անվավեր ճանաչելու համար: Բացի այդ, սույն գործում վիճարկվող վարչական ակտով խորականություն է դրսևորվել Բողոքաբերի նկատմամբ, ինչի արդյունքում խախտվել են Մարդու

իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ Կոնվենցիա) 14-րդ հոդվածը թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի հետ համատեղ, և 9-րդ հոդվածը: Բողոքաբերը գրկվել է նաև արդար դատաքննության իրավունքի իրականացումից, որը երաշխավորված Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասով:

Հիմնվելով վերոգրյալի վրա Բողոքաբերը խնդրում է անվավեր ճանաչել վիճարկվող վարչական ակտերը և ամբողջությամբ բավարարել Բողոքաբերի կողմից 12.03.2014 թ-ի և 19.05.2014 թ-ի դիմումներով ներկայացված խնդրանքը, այն է՝ տրամադրել TWM ավտոմատ համակարգից օգտվելու համար անհրաժեշտ օգտագործողի անուն ու մուտքի ծածկագիր՝ ՀՀ-ում Եհովայի վկաների քրիստոնեական կրոնական կազմակերպության սեփականությունը հանդիսացող բեռների հայտարարագրումը լիազորված ներկայացուցչի միջոցով իրականացնելու նպատակով:

ՀՀ Ֆինանսների նախարարության հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովի եզրակացությունը.

ՀՀ Ֆինանսների նախարարության հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովը (այսուհետ նաև Հանձնաժողով), ուսումնասիրելով սույն գործին առնչվող նյութերն ու ապացույցները եկավ հետևյալ եզրակացության:

ՀՀ Մաքսային օրենսգրքի (այսուհետ նաև Օրենսգրքը) 2-րդ հոդվածի իր) կետի համաձայն՝ մաքսային հայտարարագրում է համարվում այն գործողությունը, որով հայտարարատուն Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով արտահայտում է ապրանքները որոշակի մաքսային ռեժիմով հայտարարագրելու իր մտադրությունը: Նույն հոդվածի ժա) կետի համաձայն՝ հայտարարատու է համարվում ապրանքներ տեղափոխող կամ մաքսային բրոքեր (միջնորդ) հանդիսացող անձը, իսկ սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքում՝ փոստային կամ սուրհանդակային ծառայություն մատուցող անձը, որը մաքսային մարմիններում հայտարարագրում և ներկայացնում է ապրանքները և տրանսպորտային միջոցները:

Իր հերթին, Օրենսգրքի 2-րդ հոդվածի ժ) կետի համաձայն՝ ապրանքներ տեղափոխող անձ է համարվում ապրանքների սեփականատեր, գնորդ հանդիսացող կամ ապրանքների նկատմամբ տիրապետման կամ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ապրանքներն իր անունից սույն օրենսգրքով նախատեսված կարգով տնօրինման լիազորություններով օժտված անձը:

Օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ որպես հայտարարատու կարող է հանդես գալ ապրանքներ տեղափոխող անձը կամ նրա կողմից լիազորված անձը: Օրենսգրքի 134-րդ հոդվածի համաձայն՝ հայտարարատուն մաքսային հայտարարագիրը ներկայացնում է մաքսային մարմին թղթային եղանակով հայտարարագրման դեպքում կամ հայտարարագրման ավտոմատ համակարգի միջոցով՝ էլեկտրոնային հայտարարագրման դեպքում:

Օրենսգրքի 68-րդ հոդվածի համաձայն՝ մաքսային միջնորդը (բրոքերը) մաքսային ձևակերպումների և մաքսային հսկողության հետ կապված գործունեություն իրականացնող Հայաստանի Հանրապետության անձն է, որը հանդես է գալիս իր և ապրանքներ տեղափոխող անձի միջև կնքված պայմանագրի հիման վրա:

Օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի համաձայն՝ մաքսային միջնորդի (բրոքերի) անունից մաքսային ձևակերպումները կարող է իրականացնել միայն վերադաս մաքսային մարմնի կողմից սահմանված կարգով մաքսային ձևակերպումների մասնագետի որակավորում ստացած Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացին:

Վերոհիշյալ նորմերի համադրված վերլուծությունը վկայում է, որ հայտարարագրում կարող է կատարվել.

1. Ապրանքներ տեղափոխող անձի կողմից՝ անձամբ,
2. Ապրանքներ տեղափոխող անձի կողմից՝ իր լիազորած անձի միջոցով,
3. Մաքսային բրոքերի կողմից:

ՀՀ կառավարության 2003 թ-ի նոյեմբերի 21-ի «Մաքսային հսկողություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ փաստաթղթերի ու տեղեկությունների ցանկերը և դրանք մաքսային

մարմիններին տրամադրելու կարգը սահմանելու մասին» թիվ 1779-Ն որոշման թիվ 1 հավելվածով սահմանվել են մաքսային հսկողություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ փաստաթղթերի ցանկը: Նշված որոշման թիվ 1 հավելվածի 6-րդ կետի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության մաքսային օրենսգրքին համապատասխան՝ անձի անհրաժեշտ լիազորությունները հաստատող փաստաթղթերն են՝

ա) անձնագիրը կամ անձը հաստատող այլ փաստաթուղթ,

բ) անձի՝ որպես հայտարարատու հանդես գալու համար անհրաժեշտ լիազորությունները հաստատող փաստաթուղթը (լիազորագիր կամ նմանատիպ այլ փաստաթուղթ, մաքսային մասնագետի որակավորում ունենալը հաստատող փաստաթուղթ):

«Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 86-րդ հոդվածի համաձայն. «1. Իրավական ակտը մեկնաբանվում է դրանում պարունակվող բառերի և արտահայտությունների տառացի նշանակությամբ՝ հաշվի առնելով օրենքի պահանջները: Իրավական ակտի մեկնաբանությամբ չպետք է փոփոխվի դրա իմաստը:

2. Եթե իրավական ակտն ընդունվել է ի կատարումն կամ համաձայն նույն կամ ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող իրավական ակտի, ապա այդ ակտը մեկնաբանվում է՝ առաջին հերթին հիմք ընդունելով ավելի բարձր իրավական ուժ ունեցող ակտի դրույթներն ու սկզբունքները»:

ՀՀ կառավարության վերոնշյալ որոշմամբ սահմանված պահանջը «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 86-րդ, ՀՀ մաքսային օրենսգրքի 70-րդ և 131-րդ հոդվածների լույսի ներքո դիտարկելու պարագայում պարզ է դառնում, որ բոլոր այն դեպքերում, երբ ՀՀ մաքսային մարմիններում որպես հայտարարատու հանդես է գալիս ապրանքներ տեղափոխող անձը կամ նրա լիազորված անձը, հայտարարատուի լիազորությունը հաստատող փաստաթուղթ է հանդիսանում լիազորագիրը կամ նման այլ փաստաթուղթ: Ընդ որում հարկ է նշել նաև, որ նման դիրքորոշում է արտահայտվել նաև ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից 29.11.2013 թ-ի թիվ ՎԴ/0990/05/11 վարչական գործով կայացված որոշմամբ:

Ելնելով վերոգրյալից՝ Հանձնաժողովը եզրակացնում է, որ ՀՀ-ում Եհովայի վկաներ քրիստոնեական կրոնական կազմակերպության դիմում-բողոքով բերված պահանջը՝ սեփականությունը հանդսացող բեռների հայտարարագրումը լիազորված ներկայացուցչի միջոցով իրականացնելու վերաբերյալ, ենթակա է բավարարման:

Ելնելով քննարկման արդյունքներից և ղեկավարվելով «Հարկային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 43.1-րդ հոդվածի և «Մաքսային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդվածի պահանջներով Հանձնաժողովը

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Է՝

ՀՀ-ում Եհովայի վկաներ քրիստոնեական կրոնական կազմակերպության 07.08.2014 թ-ի դիմում-բողոքը բավարարել:

Որոշմանը չհամաձայնվելու դեպքում տնտեսավարող սուբյեկտի ղեկավարը կամ նրան փոխարինող պաշտոնատար անձն իրավունք ունի բողոքարկել դատարան:

Հանձնաժողովի նախագահ՝

Վ.Մ.ԻՐԱԿԻՄՅԱՆ

